

KOMU ŽE MÁME VRÁTIT STÁT?

»Věřím, že zrovna jako já většina těch, co podepsala, si návrat kapitalismu nepřeje, ale nemůže se smířit s nedostatky...« napsala nám v minulých dnech Květa Vogurková z Litoměřic. V upřímném dopise se snaží nalézt důvody, které vedly známé i neznámé signatáře výzvy Několik vět k jejímu podpisu.

Ano, mnoho věcí nás bolí. I proto jsme se dali na cestu přestavby našeho hospodářského mechanismu a společenského systému vůbec. Dosavadní model socialismu se ukázal brzdu rozvoje. To, co odpovídalo podmínkám poválečného období, přechodu z kapitalistických do socialistických výrobních vztahů, se časem přežilo. Platová nivelizace, zbytečné bariéry pro vzestup iniciativy, houšť svazujících předpisů se staly překážkou na rychlejší cestě kupředu. Sílí jsme vzhůru, nikoli však milovými kroky, jak by umožnil plný rozvoj moderních vědeckých a technických poznatků, nespojitost aktivita lidí. To vše jsme feklí, z toho všeho jsme vyvodili závěry. Rozhodli jsme se proto pro komplexní přestavbu hospodářského mechanismu.

Je dostatečně známo, že jsme naše záměry urychlili a nový systém vejde v platnost již 1. ledna příštího roku. Nebude kouzelným průtkem, jenž rázem vyřeší všechny ne-duhy. Bude však základem, který umožní postupně nastolení nových vztahů jak v ekonomice, tak v ostatních oblastech života. Záleží opravdu na každém z nás, jak rychle se vypořádáme s chápáním a naplňováním nových podmínek. Ne každý totiž bude schopen je uskutečňovat. Ze budou i brzdicí pokusy, není třeba zamíchat. Někteří lidé budou zároveň projevovali netrpělivost a místo důslednosti a promyšlenosti postupu dožadovat se dalšího urychlování vývojových procesů bez ohledu na naše reálné možnosti. Ani si snad neuvědomují, jak blízko mají k těm, kteří si pře-jí, aby se vývoj vymkl jakékoliv kontrole a směřoval nikoliv k dalšímu rozvíjení socialismu, ale k jeho oslabení a destrukci. Tuto svou pozici kryjí krásnými hesly a všeobecně demokratickými prohlášeními, za nimiž se často skrývá jedovaté bodnutí. Potud lze chápat některé ze signatářů Několika vět.

Výzva sama však je promyšleným aktem, v němž nejde ani tak o to, co tvrdí, ale o pokus sehnat do houfy pod vedením sil nepříte-ských tomuto zřízení co největší množství lidí různých profesí, věku, zájmů. Pokud by se jí zaměřil podal — a v tom autory všestranně podporují zahraniční prostředky masového působení —, obecně formulovaná hesla by rychle nabývala konkrétní smysl.

První krok

Prvním krokem by tedy měla být sedmibodová výzva. Oč v ní jde, jsme publikovali v komentářích. Kdo se jeví (30. 8.) a Co mají za lubem (1. 7.). Zde jsme také seznámili naše čtenáře s hlavními myšlenkami této písemnosti. I v dalších dnech jsme se vrátili k některým z požadavků uvedených ve výzvě. Řekli jsme svá stanoviska k požadavku »okamžitěho propuštění všech politických vězňů«, k »omezování svobody shromažďovací, k »respektování oprávněných požadavků všech vězňů«, k projektům, jež mění životní prostředí, a k jejich předložení k všestrannému posouzení odborníků i veřejnosti, k »svobodné« diskusi nejen o padesátých letech, ale i o »pražském jaru«.

V dalších bodech tvůrcům výzvy jde, jak známo, o legalizaci jejich činnosti, o uznání »charty« a všech dalších jejich odnoží, o vytvoření tzv. nezávislých odborů, svazů a spolků, tedy o rozbití jednotné odborové a mládežnické organizace, o prosazení svého vlivu v továrnách i ve výchově.

Konečně chtějí legalizovat své »sdělovací prostředky«, tedy tiskoviny vytvářené často s technickou a ideovou pomocí zahraničních vysílaců a prostředků propagandistického působení ze zemí Severoatlantického paktu. Stavějí se proti »cenzuře«, ač vědí, že cenzura u nás ve sdělovacích prostředcích ani při výrobě knižní produkce neexistuje [rozhovor RP 12. 4. s předsedou FOTI ing. Z. Čermákem], snaží se ztížit plnění práv vydavatelů, provozovatelů i nakladatelů omezením jejich pravomocí pod rouškou »zba-vení se všech forem politické manipulace« atd.

Pokud nebudou jejich uvedené požadavky vyslyšeny, pokud se jimi nezačne zabývat vláda (vládě je však na rozdíl od Svobodné Evropy nepředal), pak prý dojde ke krizi. Kdo však tu krizi vyvolá, jestliže to nebudou sami tvůrci výzvy či další »chartisté« a nepovolené skupiny? Tvrdí, že si tuto krizi nepřejí. Jak tomu však máme rozumět, když jí vyhrožují, stavějí ultimáta? V některých dopisech nám sami signatář Několika vět napsali, že oni se podepsali »jen« pod obecně platné myšlenky. Ale četli skutečně to, co podepsali? Je náhodné, že někteří z nich se tak vehementně dovolávají zveřejnění výzvy?

Prý jim nejde o to, ohrožovat socialistické zřízení, ale o nápravu chyb, abychom se všude dostali do potřebných obrátek. Cpravdu je to tak? Nikoli. Rozhodující přece je, v jakém směru se má vývoj ubírat. V komentářích západních vysílaců nám dávají za příklad Maďarsko, Polsko, zejména Solidaritu. Vybízejí nás k dialogu, a diskutovat přitom nechtějí. Podsuňují nám přístupy, které nám nikdy nebyly vlastní. Opuzují všechno kolem nás, nenalézají nic světlého na našem předchozím vývoji. K faktům zůstávají hluchí.

Výzva se tak stává zastíracím manévrem, snahou nalákat pod jeden prapor všechny ty, kteří jsou nejen s něčím oprávněně nespokojeni, ty, kteří jsou netrpěliví, ale také všechny hazardéry, ukřivdění, politicky málo vyspělí i skutečně nepřátelé socialismu, ty, kterým jde o návrat do předmnichovských poměrů. Taková je pravda a tu nelze nijak zastít. Po »Několika větách« by měly následovat další kroky a jednou — i takové jsou jejich plá-

ny — už bez jakýchkoliv zastíracích manévru by vyhlásili svůj skutečný program. Pak by už bylo však pozdě vzít své podpisy zpět...

Osvobodit od socialismu

V. Havel, který se sám hlásí k autorství výzvy Několik vět, jeden z prvních jejích signatářů, v článku Sifra socialismu, zveřejněném v emigrantském Svědectví č. 85, přímo prohlašuje, že slovo socialismus »není ničím víc než veskrze prohanou sifrou... Navrhuje proto vyhýbat se nadále slovu socialismus«. Jak jemně je řečeno to, co Z. Brzeziński, jeden z hlavních ideologů antikomunismu, bývalý poradce prezidenta USA Cartera, říká otevřeně s notnou dávkou cynismu v rozhovoru v červnovém vysílání BBC: »...československý stalinistický (?) režim je v posledním tažení a... je otázkou několika měsíců, snad jednoho roku, než dojde i v Československu k velkým politickým změnám a i Československo se vydá na cestu, po které nyní jde Maďarsko a Polsko... Marxismus je mrtvý. Komunismus zde už na počátku příštího století nemusí být.«

Jak však postupovat, jak zabezpečit, aby komunismus se dostal

vi, jenž je napojen na Ústřední zpravodajskou službu USA? Šabatům, Havlům a Hrubým, aby převzali majetek svých předků?

A kdo těmto lidem má vracet tento stát? Tady je to jasné. Komunisté i nekomunisté, lidé, kteří stojí na pozicích socialismu, členové organizací Národní fronty, poslanci a funkcionáři národních i občanských výborů a jejich komisi, jejichž zásluhou jsou vybudovány tisíce kilometrů vodovodů, stovky prodejen v místech či desítky školek. Ti, co ho zdědili v ruinách a vybudovali ho obětavou prací, kdo dávají všechny své síly pro jeho rozvoj, pro bohatství země a pro její prosperitu.

Říkají si »společnost«. Hovoří jakoby za všechny. Přivlastňují si práva, jež nemají. Práva tribunů. A v téže době sami zdůvodňují, proč těmto tribuny nejsou a ani nemohou být...

»Většina obyvatelstva je ve stavu očekávání a zaujímá lhostejný postoj. Opozice se zatím nezformovala jako politická síla...« (Jiří Hájek v rozhovoru s agenturou Reuter 18. května t. r.)... »My nejsme schopni pohybovat se mezi obyčejnými lidmi. Jsme elita... Mnozí signatáři charty 77 prostě nevědí, jak hovořit s obyčejnými lidmi...« (Bývalý mluvčí »charty« Jan Urban v interview pro americký časopis Neporobené myslí v první polovině loňského roku.)

Mají však své programy, které některými svými obecně demokratickými tezemi — jež často opakují i cfe socialistického státu — mohou působit na politicky méně zra-

máhat rozvoji řemeslné výroby na soukromé bázi tam, kde se to ukazuje jako potřebné. Je však určitá hranice, za níž začíná vykořisťování člověka člověkem. Služby jsou tedy jen začátkem. O Síl, na nějž se mnozí z tvůrců »ekonomického programu« nepovolených struktur odvolávají, 21. dubna m. r. v rozhovoru pro stanici Rakousko I to vyjádřil jasně: »Svobodným podnikáním myslím možnost zakládání soukromých podniků s iniciativy jednotlivců...«

A jaká hranice má být zvolena? Není prostě takové hranice. Jen velké podniky — podle O. Šika a dalších — by měly zůstat státní, tedy ty, které zatím pro soukromé investování jsou nerentabilní, ale bez nichž je soukromý sektor nemůže rozvíjet. Jde o takové podniky, jak vyplývá z dalších dokumentů podobných ekonomů, jakým je železniční doprava, zabezpečování elektrického proudu, hutě...

První etapou bude tedy obnovení »svobodného podnikání« od služeb počínaje až po textilky a sklárny. Aby se »iniciativa« mohla rozvíjet, je však třeba, jak je také uvedeno v Manifestu, ji »velkoryse podporovat poskytováním dlouhodobých úvěrů, jakož i daňovými úlevami a materiální pomocí v začátcích«.

To koresponduje s dalšími plány nepovolených struktur, s další etapou jejich programového postupu. Na řadě potom bude totiž velký průmysl. Přebuduje se, jak znovu uvádí Manifest, »aby v něm hledisko rentability nebylo podřízeno hlediskům politickým, jako je umě-lá zaměstnanost nebo preference plynoucí z nepřírodních mezinárodně ekonomických vztahů«. Na řadě není tedy modernizace, restrukuralizace, rychlejší uvádění vědeckotechnických poznatků do života i zefektivnění spolupráce v rámci zemí RVHP, ale nezaměstnanost a přerávání našich dosavadních hospodářských svazků.

Co bude pro to třeba ještě udělat? Krok za krokem celou společnost převést na soukromou bázi. Proto bude třeba rozbití jednotné odbory, jednotnou mládežnickou organizaci, včlenit se postupně do »ekonomiky světové«, zavést soukromé školství jako lék pro řešení školských problémů, zastavit výstavbu atomových a vodních elektráren a čekat na »pomoc« západních energetických zdrojů i na dovoz jejich technologií, změnit naše fungující družstevní zemědělství v rodinné farmy a systém dlouhodobého pronájmu... To si skutečně přeji všichni ti, kteří podepsali výzvu Několik vět?

Ruku v ruce

Bez trvalé zahraniční podpory by už dávno přestali různí ti vnitřní odpůrci socialistického zřízení existovat. Jsou si toho vědomi, proto dodnes vyčítají svým americkým a dalším ochráncům menší aktivitu směrem k disidentům z poloviny 70. let. Prý tehdy Západ »za mřovné soužití prodal ideu svobody«. Nejde pochopitelně o přesnou analýzu tehdejších mezinárodních vztahů, ale poněkud jiná politická a ekonomická situace včetně krizových jevů v kapitalistické ekonomice odsunula zájmy disidentů do pozadí, nebo alespoň do závětrí propagandistických akcí Západu. Osmdesátá léta však jsou jiná. Různé ty koncepce »konvergence« — sblížení apod. — byly odsunuty do pozadí a nový prapor se začal jmenovat »lidská práva«. Přitom jde jen a jen o práva těch, kteří chtějí pohřbit socialismus, práva na svobodnou protisocialistickou činnost. V krátké době jen do Československa začalo vysílat více než šedesát rozhlasových stanic, z nichž některé se stávají informátory o zá-měrech socialismu nepřátelských skupin, propagátory jejich zájmů, a dokonce — vzišší v posledních době — i svolavatelé jejich akcí. Názorně se to projevilo v lednu letošního roku. Podle stejného scénáře chtějí postupovat i v budoucnosti. Tuto taktiku ostatně přiznala i Svobodná Evropa v relaci z 23. července t. r., když reagovala na odhale-né spojení tvůrců Několik vět se západními, především americkými vysílacími a některými dalšími »svobodnými« sdělovacími prostředky.

Proto statistické finanční injekce směřují pravidelně do rukou hlavních organizátorů odporu, proto do-stávají ze zahraničí takové dary, jako jsou počítače, videorekordéry, rozmnožovací technika, rozhlasové přijímače, na nichž lze odposlouchávat bezpečnostní relace atd. Vše v zájmu rozněcování lidí, vyvolávání nepokojů, postupného pronikání do nynějších struktur a zároveň jejich rozkládání.

Cíl je jasný. Socialismu musí zvonit umřáček. Argumentace se zvažovala socialistické epíteta, dnes už jde otevřeně o systémové změny, o změnu systému, o politický pluralismus, tedy o návrat ke kapitalistickému zřízení. Nic nevedí, že zakládací formulí je dosud »svoboda«, »demokracie«, »teporum«.

Ti, kteří sedí na lep autorům výzvy Několik vět, neznají nebo nechtějí znát souvislosti. A právě s tím iniciátoři celé kampaně počítají. Většina našeho lidu je však proti takovému hazardu a nedopus-tí, aby rozvraceli tolik potřebné ho křídlo plnění úkolů přestavby se podařilo splnit jejich rozbuškové záměry.

ARNOŠT BAK,
MARIE BOUDOVA,
JAROSLAV KOJZAR

Co chtějí

»na smetiště děje? K tomu řekl své slovo i bývalý velvyslanec USA v ČSSR a znalec čs. poměrů W. H. Luers v bulletinu Foreign Affairs: »Spojené státy by měly energičtěji podněcovat různé nacionalistické instinkty v NDR, Polsku a Československu.«

Účinnější je však okamžitý úder. »Žádáme, aby na československý komunistický režim byly uvaleny mezinárodní sankce...« volá v této souvislosti USA vydržovaná tzv. Rada svobodného Československa v lednu 1989. Na ČSSR je třeba vytvářet tlak. Jednou z forem je »zablokování úsilí ČSSR o dohodu s EHS«, navrhuje v listopadu m. r. londýnský deník The Independent. Či dokonce, jak tvrdí BBC 17. 10. 1988, »zástupci nezávislých iniciativ žádali, aby Spojené státy neudělovaly Československu doložku nejvyšších výhod ve vzájemném obchodu, dokud se nezlepší postoj československé vlády k lidským právům«, tedy dokud nebude povolena činnost předním činitelům »charty«. I jiné návrhy sankcí zde byly, mnohé z nich se proti nám opravdu uplatnily včetně půjček za nehoršičích možných podmínek, zákazů dovozu toho či onoho zařízení a strojů, několika násobně zvýšených cel na naše zboží proti jiným výrob-cům aj.

A doma? Jak úzce osobně i finančními prostředky na Západ propojení činitelů nepovolených struktur si představují »systémové změny«, o nichž se píše ve výzvě Několik vět? V tzv. manifestu Demokracii pro všechny ze září m. r., jež podepsali téměř všichni z neaktivnějších »chartistů« a i část signatářů výzvy Několik vět, např. vyzývají všechny občany naší země, aby se způsoby, které uznají sami za nejvhodnější, vydali po cestě k demokracii buržoazního, předmnichovského typu. Jedině v ní vidí budoucnost Československa. Jaké jsou to však způsoby? Pero či násilí, mluvné slovo či vraždy, článek v samizdatu či teror? Václav Benda, přední katolický aktivista a bývalý mluvčí »charty«, podle vysílání BBC ze srpna 1987 si tyto způsoby představuje jako pozdvižení »znamení kříže« a podniknutí »přímého útoku na hlavní město...« (?) Kristův kříž, k němuž se hlásí, který náboženské učení chápe jako symbol křesťanské lásky, pro něho je znamením boje. Stává se tak jedním z těch, kteří podněcují ke konfrontaci v ulicích i dnes. Jakási »Demokratická unie proti KSC« ve svém letáku z letošního roku zase hrozí: »Ne, upsalovat sebe nebudeme, ale začneme upalovat vás! Na celém Václavském budou postaveny hranice a na nich skončíte vy!« Organizace, nazývající sama sebe jako »Český sever«, na jaře letošního roku i sdělovacím prostředkům rozslala svou hrozbu plnou násilí a zabíjení. Sem patří dopisy plné výhrážek a nenávisti. O některých z nich, které byly vytvořeny jako přímý důsledek politiky konfrontace, jsme psali v tomto týdnu i v RP. Jak tyto přístupy korespondují se slovy o toleranci z výzvy Několik vět?

Způsoby k systémovým změnám, ke změně systému, mohou být různé. Všechny se vejdou do výzvy z manifestu Demokracie pro všechny. Že nejde o plané hrozby, do-svědčují ostatně i výbuchy u významných budov v Českých Budějovicích, Pelhřimově, Ústí n. L. a jinde, kde jen zázrakem nepřišel nikdo o život. Zbářská skupina odhalená na Litoměřicku, od níž nitky směřují i k nepovoleným strukturám, případy hospodářské kriminality s jasným cílem poškodit socialistické zřízení.

Republiku demokratickou

»Vrátíli státní svátek, kdy vrátí stát?« sugestivní otázkou zkomen-tovalo Tigrido a Grusovo Svědectví vyhlášení 28. Mjna za státní svátek. Ale komu vrátit? Českým dětem, hlásícím se k monarchismu? Fašistické skupině Český sever? Ludákům obdivujícím dodnes Tisa a jejich spfzřněným duším soustředěným kolem časopisu Slovenské správy vydávaném v Mnichově? Tigrido-

lé. Chtějí »demokracii pro všechny«. »Demokracii jako systém založený na duchovní, politické i hospodářské pluralitě a vzájemné toleranci.« »Zjednoduší a humanizovat je třeba i právo sociální, bytové, a především správní.« »Reforma hospodářského systému bude vyžadovat důkladnou proměnu práva hospodářského...« S každým z těchto bodů lze v podstatě souhlasit. Jenže... Smyslem jejich úsilí přece není »vylepšit« současně zřízení a nebylo to ostatně ani v roce 1968, jak bezostyšně tvrdí, ale tehdy i teď jeho likvidace. »Za dané situace (všimněte si této formulace!) přirozeně nám jiného nezbývalo než podporovat Dubčeka a součas-ně se pokoušet tlačit ho tak daleko dopředu, jak se dalo...«, tedy směrem ke kapitalistickému systému, jak potvrzuje jeden ze spolu-zakladatelů KAN a dnes moderátor Svobodné Evropy Lánský.

A nyní? Jaké jsou jejich cíle?

Především vytvoření nové ústavy, kde by nebyla zakotvena jako vedoucí síla společnost Komunistická strana Československa a z níž by se vytratilo slovo »socialismus«. »Jako stoupenci svobody ducha se chceme zasazovat o to, aby žádný světový názor nebyl státem nadřazen názorům jiným a aby takové nadřazení nemělo tudíž ani oporu v ústavě či jiných zákonech,« píše tzv. členové Hnutí za občanskou svobodu ve svém Manifestu, jakémsi oficiálním programu všech socialistů nepřátelských sil podepsovaném v září loňského roku. Jejich myšlenky pak přebírají v té či oné míře i další nepovolené skupiny. Jde tedy o to, dosáhnout, aby protisocialistická činnost dostala legální fasádu, aby ideje komunistů a dalších pokrokových občanů naší země o budování sociálně spravedlivého státu neměly ani garanta zaručujícího další socialistickou perspektivu.

Kam potom bude směřovat vývoj našeho státu? V uvedeném Manifestu se signatáři přihlašují k masarykovské předválečné republice a k jejím idejím. Zde je prý »velké a inspirativní dědictví, o něž se lze opřít«. Ano. Reklí jsme již mnohokrát, že si vážíme díla T. G. Masaryka i dalších jeho spolupracovníků, při vši rozpornosti výsledků jejich politické činnosti. Byla však první republika skutečně republikou jen Masaryka? Což nevíme, jak skončila? Byl to přadevším — a to se nedá oddiskutovat — stát, v němž hlavní slovo měla veiko-buržoazie, od Kramáře, Švehly, Preisse, Bati počínaje po Stříbrného a Berana. Mnozí z nich se pak stali i partnery Hitlera. Pro statistické dělníky tato republika však měla žebračky, nezaměstnanost a četnické pušky. To není propaganda. Jen konstatování skutečnosti. Doložit to lze kdykoli tisíci fakty. Stejně jako to, že v téže době ti nejbohatší nejen určovali, kdo bude vládnout, ale i směr politiky země. A to vše ruku v ruce s tehdejší státním vedením. Výsledkem byl konec dvacetiileté existence republiky, slepá ulička, do níž republiku dovedla tehdejší vůdčí síla země, buržoazie, a její političtí představitelé.

Cesta k hospodářské prosperitě?

Cesta k hospodářské prosperitě je prý jediná — hospodářská pluralita, protože bez ní »ekonomika země zaostává a chřadne«.

Co se však rozumí onou »hospodářskou pluralitou«? Ve zmíněném Manifestu jeho autoři, na rozdíl od ostatních »programů« nepovolených skupin, kde se často jen zdůrazňuje ona pluralita bez jakéhokoli dalšího vysvětlení, už ukazují, oč pájde.

»Nevyhnutelná je plná obnova soukromého podnikání ve sféře živnosti, řemesel, malých a středních podniků, části zemědělství a kultury... Bez iniciativní účasti soukromníků, malých družstev a malých samostatných podniků nelze zajistit uspokojující služby obyvatelstvu, pestrost spotřebního zboží, rozvoj vlnádezectví.« I naše společnost napomáhá a dále chce napo-